

М. Д. Марінашвілі
Україна, Одеса, ОНУ ім. І.Мечникова

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТА МОВЛЕННЯ

(на матеріалі французьких художніх текстів)

Метою дослідження є вивчення функціонування у художніх текстах французьких адвербіальних інтенсифікаторів (прислівників та їх функціональних еквівалентів) у придієслівній позиції. Прийнято вважати, що прислівники та їх функціональні еквіваленти виконують у реченні функцію характеризаторів дії чи стану [3: 1381]. Однак, згідно іншого погляду (який здається більш об'єктивним), крім безпосередньої характеристики дії якісні та якісно-кількісні прислівники здатні характеризувати її через ставлення до суб'єкта або об'єкта дії [7: 182].

Прагматичний потенціал адвербіальних інтенсифікаторів визначається їх здатністю співвідноситись з іменником, у правій чи лівій синтаксичній позиції. Це стосується прислівників, які зберегли лексичне значення вихідного **якісного** прикметника, тобто тих інтенсифікаторів, які співвідносяться з якісними прислівниками. Характеризуючи дію, прислівник разом з тим характеризує і суб'єкт в момент здійснення ним дії. Крім того, враховуючи специфіку референтної віднесеності прислівників, можна припустити, що прислівник здатний приписувати ознаку не окремому предметному елементу чи дії, а мікроситуації. Ознака, виражена прислівником, відноситься до деякої події, яка об'єднує низку елементів. Так, у фразі: *Il courait deseperement, son coeur cognait a grands coups contre sa poitrine, il s'attendait d'une seconde a l'autre a entendre les detonations* [5: 262] прислівник *desesperement* описує стан суб'єкта, але виникає цей стан тільки в результаті виконання дії і виявляється в ході цієї дії.

Серед досліджених інтенсифікаторів дії особливе місце займають емоційно-підсилювальні прислівники. Вони об'єднуються загальною ідеєю дуже високої інтенсивності і сприймаються як емоційні показники ступеня. В сполученнях з дієсловом вони не тільки підсилюють його, але й додають йому додаткові властивості, приводять до появи у дієслова певної емоційної оцінки. До таких інтенсифікаторів відносяться: *eperdument, follement, desesperement, terriblement* і т.д. Вони в значній мірі втратили початкове лексичне значення і сприймаються як показники високої інтенсивності процесу. У художніх текстах адвербіальні інтенсифікатори беруть участь у створенні емоційного забарвлення висловлювання, інакше кажучи, у вербалізації емоцій, почуттів, настроїв персонажів. Емоційне забарвлення

висловлювання називається деякими лінгвістами емоційним тоном. «Емоційний тон — це та емоція, з якою щось чи про щось повідомляється мовцем або мовець звертається до співрозмовника» [1: 119].

Одним із засобів адекватної передачі емоційного тону висловлювання персонажів у художньому тексті, який містить діалоги, є авторські ремарки. Як показав фактичний мовний матеріал, досліджувані одиниці використовуються в авторських ремарках для опису чи характеристики мовлення персонажа, його емоційного стану, оцінки поведінки, екстралінгвального вияву емоцій. Насамперед, слід відзначити використання в авторських ремарках адвербіальних одиниць для опису емоційного стану персонажа або з експресивно нейтральними дієсловами мовлення: *Il faut se lever, dit-elle fievreusement* [6: 240] або з експресивними дієсловами з семою «говорити / казати»: *Voire placher! cria Maillat rageusement* [6: 180].

При описі манери мовлення досліджувані одиниці здатні характеризувати:

а) індивідуальну манеру мовлення персонажа:

Il repeta, d'un ton bas, un peu sec, oui, ce serait affreux et il reprit, aussitot *de sa voix habituelle, forte et articulée*, je continue done a suivre... [4: 127].

б) манеру мовлення, яка характеризує персонажа в момент мовлення:

- Vous souriez! cria-t-il *d'une voix terrifiante*, et Jimmy irresistiblement, se mit a sourire [5:16].

Емоційний стан персонажа передається також описом його невербальної поведінки. Наприклад, в контексті: Et elle le serra *avec tant de force* contre sa poitrine que Purcell poussa un cri [5: 144] лексико-аналітична конструкція-інтенсифікатор *avec tant de force* дозволяє передати стан напливу почуттів у персонажа.

Інтенсифікатор *rageusement* у реченні: Elle n'avait jamais claqué si fort, si *rageusement* [6: 240] описує стан розлюченості персонажа.

В реченні: Je voyais Caroline qui se blindait; elle mordait ses levres *a petits coups nerveux* et faisait du forcing pour suivre l'histoire sur l'ecran [2: 443] виділений інтенсифікатор свідчить про нервову напругу героя.

При використанні аналітичних конструкцій значення адвербіальної одиниці збагачується вторинними диферен-

ціальними ознаками чи відтінками суб'єктивної експресії. За рахунок означення при іменнику вони здатні більш точно описувати нюанси емоційного стану персонажу і його оцінку автором. Крім цього, вживання аналітичної конструкції замість суфіксального прислівника може бути виправдане міркуваннями функціонального і прагматичного характеру. Аналітичні конструкції — інтенсифікатори процесуальної ознаки нерідко містять порівняння, що посилює їх експресивну функцію (*avec une intensite d'une priere, avec l'elan d'un jeune chien, avec une vitesse d'un coup de fouet* і т.д.). Адвербіальні аналітичні одиниці на відміну від відповідних їм прислівників, здатні передавати різні відтінки ступенів інтенсивності, їх градацію: *avec une violence contenue / a peine contenue / extraordinaire / inouïe / incroyable*.

Таким чином, адвербіальні інтенсифікатори, поряд з їх основною функцією кількісно характеризувати дію, є одним з засобів характеристики суб'єкт дії. При цьому аналітичні конструкції, прикметник і іменник в яких дозволяють передавати різноманітні додаткові суб'єктивно-оціночні характеристики дії і/чи суб'єкта, є більш експресивно релевантними мовними одиницями тексту, ніж самі придієслівні прислівники.

Література

1. Человеческий фактор в языке: Языковые механизмы экспрессивности / Отв. ред. В.П. Тетия. - М.: Наука, 1991. - 214 с.
2. Duneton C. Rires d 'homme entre deux pluies. - Paris: Editions Grasset, 1990. - 467p.
3. Grevisse M. Le Bon Usage. Grammaire frangaise. - P.: Editions Duculot, 1991. - 1768 p.
4. Merle R. Derriere la vitre. - Moscow. Vyssaja skola, 1982. ~ 160 p.
5. Merle R. L 'lie. - Paris: Editions Gallimard, 1962. - 494 p.
6. Merle R. Week-end a Zuydcoote. - Paris: Gallimard, 1976.- 258 p.
7. Moignet G. L'incidence de l'adverbe et l'adverbialisation des adjectifs // Travaux de linguistique et de litterature. - 1963. - P. 175-194.